

Asia: VN/18557/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä

Lausunnonantajan lausunto

Näkemyksenne julkisen sosiaalihuollon sosiaalipalvelun toteutuksen tehtävän käyttöoikeuden laajentamisesta palvelun järjestämisessä syntyviin asiakastietoihin (14 §)?

-

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa. Onko asetusluonnoksessa tunnistettu oikein, mitä yhteiset palvelut voivat olla (17 ja 18 §)?

Kyllä. Perustelee: [Yhteisten palveluiden yhtenäisen määrittelyn tueksi tarvitaan kuitenkin ohjeistusta. Erityisen tärkeää on eritellä yhteinen palvelu palveluista, joissa annetaan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, mutta toimitaan asiakkaan luovutusluvalla. Käytännöt eivät saisi vaihdella liikaa palvelunantajittain. Kasvatus- ja perheneuvonnan määrittely yhteiseksi palveluiksi on muistiossa huomioitu, mutta käyttöoikeuksia koskevassa kohdassa tätä ei ole avattu riittävästi.]

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa. Ovatko terveydenhuollon käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin tarkoituksenmukaiset (17 §)

Kyllä. Perustelee: [MIEPÄ- ja riippuvuushoidon palveluiden tiedot on oltava terveydenhuollossa käytössä riittävän laajasti ja luovutusluvasta riippumatta. Riippuvuushoidon tiedoilla on potilasturvallisuuden kannalta kriittinen merkitys esimerkiksi päivystyspalveluissa terveydenhuollossa. Käyttöoikeuksissa rajautuu tällä hetkellä ulkopuolelle sosiaalipalveluiden yksiköiden päivittäiskirjaukset. Painopiste on suunnitelmissa ja yhteenvedoissa. Päivittäiskirjauksilla on myös merkitystä terveystietojen toteuttamisessa. Lisäksi toimintakykyä koskevia merkintöjä ja arvioita syntyy käytännössä päivittäiskirjauksiin, joihin tämän asetustekstin perusteella terveydenhuollossa ei olisi oikeutta. Tämä korostuu esimerkiksi kehitysvammopalveluiden asumispalveluissa.]

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisissä palveluissa. Ovatko sosiaalihuollon käyttöoikeudet potilastietoihin tarkoituksenmukaiset (18 §)

-

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko ehdotus luovutusluvan kohdentamisesta asiakkaan näkökulmasta ymmärrettävä ja selkeä?

Ei. Peruste: [-]

Luovutusluvan kohdentaminen. Mahdollistaako luovutusluvan kohdentaminen asiakkaan tiedollisen itsemääräämisoikeuden toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Luovutusluvan kohdentaminen. Vastaako luovutusluvan kohdentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan tarpeita?

-

Luovutusluvan kohdentaminen. Onko luovutusluvan mukainen lupien kohdentaminen toteutettavissa esitetyllä tavalla asiakas- ja potilastietojärjestelmiin (huomioiden sekä uusien tietorakenteiden mukaisesti tallennetut tiedot että aiemmin tallennetut tiedot)

Ei. Peruste: [Luovutusluvan kohdentaminen ja rajaaminen vaatii asiakas- ja potilastietojärjestelmien järjestelmäkehitystä. Tähän tarvitaan kansalliset mallit. Toteutusta ei voi tehdä palvelunantajittain.]

Arvionne asetuksen mukaisen luovutusluvan tietojärjestelmätoteutukseen tarvittavasta ajasta ja kustannuksista:

Kustannusten määrästä ei tällä hetkellä voi tehdä arvioita. On huomioitava, että tietojärjestelmien teknisten muutosten lisäksi muutokset vaativat sekä kansallista että paikallista suunnittelutyötä. Kustannuksia aiheuttavat myös henkilöstön koulutukset sekä sisäinen ja ulkoinen muutosviestintä.

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin terveydenhuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset, kun tietojen luovuttaminen perustuu asiakkaan antamaan luovutuslupaan? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta)

Kyllä. Peruste: [Nykyisessäkin käyttöoikeusasetuksessa on soveltamisessa tullut ilmi, että terveyspalveluiden rajaaminen ns. laajan vastuun ja palvelun ulkopuolelle on hyvin marginaalista. Toisin sanoen, suurin osa terveyspalveluista vaatii laajoja oikeuksia, laajan vastuun perusteella. Sinällään tarve sosiaalihuollon tietoihin on ollut selkeästi rajattu.]

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet sosiaalihuollon asiakastietoihin terveydenhuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset tilanteissa, joissa asiakkaalta ei ole muistisairauden tai vastaavan syyn vuoksi voitu saada luovutuslupaa? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta)

Ei. Peruste: [Muutos on ennen kaikkea tietotekninen. Tietojen rajaaminen manuaalisesti on haastava ohjeistettava.]

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet potilastietoihin sosiaalihuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset, kun tietojen luovuttaminen perustuu asiakkaan

antamaan luovutuslupaan? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta).

Ei. Peruste: [Nykyisen käyttöoikeusasetuksen mukainen enimmäismäärittely eli enintään luvittavat potilastiedot ei ole ollut riittävä. Sosiaalihuollossa on todettu laajempi tarve terveystietojen käyttöoikeuksiin, erityisesti palveluissa, joissa tuotetaan sekä sosiaali- että terveyspalveluita. Käyttöoikeuksia ei tulisi ainakaan ennestään kaventaa sääntelyllä. Lisäksi tulisi huomioida tietorakenteet. Sääntelyn kohteena olevat tiedot voivat olla hajallaan useassa tietolähteessä esimerkiksi potilastiedoissa erikoisalasta riippuen eri näkymissä, eikä niitä ole saatavilla koontitietoina.]

Käyttöoikeudet sosiaali- ja terveydenhuollon välillä. Ovatko käyttöoikeudet potilastietoihin sosiaalihuollon eri tehtävissä ja palveluissa asianmukaiset tilanteissa, joissa asiakkaalta ei ole muistisairauden tai vastaavan syyn vuoksi voitu saada luovutuslupaa? Jos ehdotus ei ole asianmukainen, kuvaa tarkemmin millainen käyttöoikeus tulisi olla (esim. mitä tietoja tulisi olla käytettävissä tai mihin tietoihin ei tulisi olla käyttöoikeutta).

-

Potilastietojen erityissuojaus. Kannatatteko esitettyjä laajennoksia erityissuojaukseen?

Ei. Peruste: [Jää epäselväksi, miten yksityisyyden suojaa ja asiakkaan oikeusturvaa erikseen edistetään edes nykyisen kaltaisella erityissuojauksella. Laajennokset eivät ole tarpeen ja tulisi erikseen pohtia, onko nykyinen psykiatrian tietojen erityissuojaus aikansa elänyt ja stigmatisoiva. Voidaanko ajatella, että erillisellä käyttöoikeuksien rajaamisen sääntelyllä saavutettaisiin jo riittävä vaikutukset yksityisyyden suojaan. Erityissuojauksen laajentamisella on järjestelmiin muutoksia aiheuttava vaikutus.]

Muita kommentteja asetusluonnoksesta:

-

Lintala Jonna
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue